

NOTES FLORÍSTIQUES BALEÀRIQUES. 2

N. TORRES⁽¹⁾, G. ALOMAR⁽²⁾, J. A. ROSSELLO⁽³⁾ i A. PUJADES⁽⁴⁾

PARAULES CLAU: Flora vascular, Illes Balears.

KEYWORDS: Vascular flora, Balearic Islands.

RESUM. Es presenten alguns taxons interessants per a la flora Balear. Destacam: *Asphodelus cerasiferus* Gay i *Thymelaea tartonraira* L.

SUMMARY. NOTES ON THE FLORA OF THE BALEARIC ISLANDS. 2. Some interesting taxa of the Balearic flora are discussed, of which the following two are outstanding: *Asphodelus cerasiferus* Gay and *Thymelaea tartonraira* L.

RESUMEN. NOTAS FLORÍSTICAS BALEÁRICAS. 2. Se presentan algunos taxones interesantes para la flora balear, entre los que destacan *Asphodelus cerasiferus* Gay y *Thymelaea tartonraira* L.

INTRODUCCIÓ

Presentam alguns taxons interessants per a la flora de les Illes Balears. Les novetats corològiques per l'arxipièlag es senyalen amb dos asteriscs (●●) i les que són novetats insulars amb un (●).

Per a cada localitat s'especifiquen les coordenades al reticle UTM (10 x 10 km). Els plecs testimoni dels taxons citats es troben depositats, amb excepcions, als herbaris particulars dels autors.

(1) Apartat de Correus 64, Eivissa.

(2) Grup d'Ornitologia Balear, c/ Verí n. 3, Palma de Mallorca

(3) Departament de Botànica, Facultat de Ciències, Universitat de les Illes Balears, 07071 P. de Mallorca.

(4) Departamento de Botánica Agrícola y Fisiología Vegetal, E.T.S.I.A., Córdoba.

La nomenclatura adoptada és la proposada, amb excepcions, per Flora Europea.

CATÀLEG FLORÍSTIC

- **Allium commutatum** Guss.

FORMENTERA: L'hem trobat al Caló de s'Oli (CC 68). Donada la dispersió per mar dels bulbets ben segur ha de viure a altres llocs del litoral d'aquesta illa.

- **Allium neapolitanum** Cyr.

EIVISSA: Vores d'un camí entre parets, prop de Santa Gertrudis (CD 61), probablement subespontàni.

Allium paniculatum L.

EIVISSA: Apareix en DUVIGNEAUD (1979) però no està recollit en el treball de STEARN (1984) sobre els alls de les Pitiüses. Viu a camps abandonats i a vores de camins (CD 60, 61, 72, 52).

- **Asphodelus cerasiferus** Gay.

EIVISSA: Al rocam calcari de la costa NW es troba un albó que es diferencia d'*Asphodelus aestivus* Brot. per la major grandària de les flors i de les càpsules. Els filaments estaminals s'aixamplen bruscament a la base i les poque càpsules verdes que hem pogut amidar tenen un diàmetre entre 11 i 16 mm. Aquest caràcters corresponen, segons COSTE (1937) i PIGNATTI (1982), a *Asphodelus chambeironi* Jord., considerat intermedi –tal vegada híbrid– entre *A. aestivus* i *A. cerasiferus*. Malgrat això, els tépals tenen una longitud de fins a 22 mm i en la càpsula seca les valves són gruixades, amb 7-9 rües transversals i amb les vores relectides cap enfora, característiques que s'ajusten perfectament a *A. cerasiferus* Gay. Donem per ara aquesta determinació a l'espera de poder disposar de material fresc abundant que ens permeti un estudi més acurat.

La diferenciació dels hàbitats que ocupen ambdues espècies és clara a Eivissa, de tal manera que *A. aestivus* no es troba mai als penyals marítims, encara que està bastant extès per l'illa en indrets de forta influència humana, com són ara les vores de camps i camins, marges i llocs molt degradats. En canvi *A. cerasiferus* és bastant rar i exclusivament localitzat a la costa nordoccidental, entre els cingles de Na Xamena i la Cala d'En Sardina (CD 62,52) i a l'extrem SW al Puig del Savinar (CD 40) entre 40 i 300 m sobre el nivell del mar. La florida és a partir del mes de març en els indrets més assolellats i per abril està ja fructificada.

La cita d'*Asphodelus albus* L. per Eivissa (GUERAU D'ARELLANO & TORRES, 1981) es errònia, per correspondre a l'espècie aquí ressenyada i s'ha d'excloure per tant de la flora d'aquesta illa.

Les cites de Mallorca de *A. cerasiferus* (CAMBESSEDES, 1827; MARES & VIGINEIX, 1880) no han pogut ser confirmades i s'han de referir a *A. aestivus*.

- **Asteriscus maritimus** (L.) Lees.

FORMENTERA: Molt rara al Caló de s'Oli (CC 68).

- **Bilderdykia convolvulus** (L.) Dumort.

EIVISSA: Present en hortets pròxims a la Cala de Xarraca (CD 72). i de la Platja des Figueral (CD 72), no gaire abundant.

- **Buxus balearica** Lamark

DRAGONERA: Tres exemplars en el Cingle de Na Joana (DD 48).

Campanula dichotoma L.

EIVISSA: Viu a llocs secs i rocosos, entre el nivell de la mar i els llocs més elevats. (CD 40, 50, 52, 60, 62, 71, 72). Té la plena de la florida en maig. Sols era coneguda del Puig d'En Serra (MARES & VIGINEIX, 1880).

- **Carex otrubae** Podp.

EIVISSA: Localitzat darrera la platja del Port des Torrent (CD 51), en un lloc periòdicament inundat.

- **Centranthus calcitrapae** (L.) Dufr.

EIVISSA: Poc abundant en roques ombrívoles a sa Mala Costa (CD 72) i sa Mola (CD 72); molt rara a Buscastell (CD 52).

Crassula vaillantii (Willd.) Roth.

MALLORCA: Rara a les basses de Xorrigo (DD 88). A Mallorca sols era coneguda de la Marina de Lluçmajor (BONAFE, 1977).

Cressa cretica L.

EIVISSA: Part central de la Platja d'En Bossa (CD 60) sobre l'arena però en contacte amb poblacions d'*Arthrocnemum fruticosum* (L.) Moq. Figura en el catàleg de DUVIGNEAUD (1979) indicada per Eivissa.

Crucianella angustifolia L.

EIVISSA: Està molt extesa pel *Rosmarino-Ericion* d'aquesta illa, sobre sòls calcaris (CD 72, 62, 61, 52, 50). Indicada per DUVIGNEAUD (1979), sense localitat.

- **Cynanchum acutum** L.

EIVISSA: Prop de Sant Francesc (CD 60), vores d'un camí al costat dels estanys de les Salines d'Eivissa, pocs exemplars.

- **Cheyrolophus intybaceus** (Lam.) Dostál

DRAGONERA: Roques dels cingles de la vessant de Tramuntana (DD 48)

- **Digitalis dubia** L. var. **palaui** (Garcias & Marcos) Pericàs & Rosselló.

MENORCA: Escletxes de les roques dins l'alzinar de Llinarix Nou (EE 92); Binigurdó (Mercadal) "sobre piedras areniscas", 21-5-1876 leg. J.J. Rodríguez (herbari Rodríguez!) (EE 92). Aquest taxon, distint de la varietat típica per la menor pubescència de les fulles, tiges i flors solament era coneguda a tres indrets de Mallorca (BONAFE, 1977).

Dipcadi serotinum (L.) Medicus

EIVISSA: Es bastant comú i està extès per l'illa en clarianés del *Rosmarino-Ericion* (CD 62, 52, 61, 60, 51, 41, 50). La florida és primaveral, però a darrers de setembre de 1983 hem vist, excepcionalment, exemplars florits que en res s'aparten morfològicament dels altres.

- **Diploxys ibicensis** (Pau) Gómez-Campo

MALGRATS: Molt abundant en els costers d'aquests illots (DD 56). Aquesta cita sembla ser fins ara la localitat més septentrional d'aquest endemisme.

- **Dipsacus fullonum** L.

EIVISSA: Tan sols dos exemplars a la Font Paredada, al peu del Puig Círrer (CD 50), amb *Gnaphalium luteo-album* L. i *Scirpus cernuus* Vahl. Aquestes espècies són molt rares i es troben en regressió a l'illa pel descens dels nivells freàtics a causa de la sobreexplotació dels aqüífers.

- **Euphorbia lathyris** L.

EIVISSA: Prop de la Font Geliberta (CD 50) a les vores d'un torrent, pocs exemplars fructificats el 13-8-82.

Galium balearicum Briq.

MALLORCA: Talaia Moreia (ED 30), encletxes orientades al nord a la vora de *Ranunculus weyerii* Marés. Les flors, en alguns exemplars, són de tonalitat groguenca. Fins ara just era conegut del Puig Major i Massanella (BONAFAE, 1977).

- **Galium crespianum** Rodr.

DRAGONERA: Escletxes del rocam al Cingle de Na Joana (DD 48).

- **Gennaria diphylla** (Link) parl.

EIVISSA: Molt rara a les proximitats de la Cova Santa (CD 50). En primavera de 1985 l'hem trobat també, per indicació de Rosa M. Vilanova,

a la vora dels estanys de les Salines (CD 50) relativament abundant sobre sòl rocós i arenós.

- **Globularia cambessedesii** Willk.

DRAGONERA: Roques inaccessibles en el Cingle de Na Joana (DD 48).

- **Helianthemum salicifolium** (L.) Mill.

EIVISSA: Es espècie rara a l'illa, tan sols l'hem trobada a tres localitats, en erms sobre sòl prim i rocós prop de la mar. La població de Cala Molí (CD 41) presenta tots els exemplars amb l'ungla dels pétals maculada i no així les del Port des Torrent (CD 41, 51).

FORMENTERA: L'hem vist fructificat en el mes d'abril vora els molins de Sa Miranda (CC 68).

- **Inula conyza** DC.

EIVISSA: Un sol exemplar dins una torrentera a Morna (CD 72), Sant Carles.

Ipomoea sagittata Poiret

EIVISSA: Viu a les séquies del Prat de Vila (CD 60) i del Prat de Ses Monges (CD 60). Senyalada per Eivissa per DUVIGNEAUD (1979).

- **Lamarckia aurea** (L.) Moench.

FORMENTERA: Pradells del Cap de Barberia (CC 57), entre les pedres.

Medicago arborea L. subsp. **citrina** (Font Quer) Bolós & Vigo.

CABRERA: Alguns exemplars a l'Estell d'Enfora (DD 93).

- **Narcissus elegans** (Haw.) Spach.

EIVISSA: Viu localitzat a una estreta faixa pròxima al litoral septentrional entre la Cala de Sant Vicenç i el Port de Benirràs. Apareix en claria-

nes del *Rosmarino-Ericion*, a vegades abundant (CD 62, 72) i també en algun cas és rupícola i fissurícola (CD 72). Les fulles sinànties, canaliculades i glauques i les flors amb els tépals aguts i reflectits, el diferencien amb claretat de *Narcissus serotinus* L., el qual es troba estès per tota l'illa.

Els exemplars eivissencs de *N. elegans* s'ajusten al tipus de l'espècie que descriu MAIRE (1963) per l'Àfrica del Nord, però el nombre de flors és baix. En una població pròxima a la Cala de Sant Vicenç (CD 72), en plena florida el 6-10-85 hi hem trobat per cada escapus:

n. de flors	1	2	3	4	5
n. d'exemplars	37	80	14	3	1

***Ophrys sphegodes* Mill. subsp. *atrata* (Lind.) E. Mayer.**

EIVISSA: Coll entre ses Roques Altes i la Talaia de Sant Josep (CD 40) i també al peu de l'esmentada Talaia (CD 40) bastant rara. Ja citada per KNOCHE (1921).

● ***Polygala monspeliaca* L.**

FORMENTERA: No és rara en erms entre Cala Saona i el Cap de Barbaria (CC 68).

● ***Ranunculus ficaria* L.**

EIVISSA: Peus de parets i marges humits prop de les torres de Balàfia (CD 62); Puig d'En Valls (CD 40); prop del Pont d'En Ramon (CD 62).

***Saxifraga tridactyllites* L.**

EIVISSA: Relativament comuna al litoral septentrional i proximitats (CD 72, 60, 52) i es fa rara per altres llocs, Badia de Sant Antoni (CD 51), Port des Torrent (CD 51), Puig d'En Fita (CD 60), Puig d'En Planells (CD 61). Ocupa els cocons del rocam calcari.

● **FORMENTERA: La Mola (CC 78) i Sa Miranda (CC 68).**

- **ES VEDRÀ:** Fisures de les roques prop de S'Entreforc (CD 40).

Scrophularia ramossissima Loisl.

Les primeres notícies de la presència d'aquesta espècie a Balears són de MARES & VIGINEIX (1880) que la situen a Mallorca. De llavors ençà els autors balearics han incrementat el nombre de localitats i fins i tot han diferenciat taxons infraespecífics considerats com a endemismes. La revisió dels exemplars testimoni que han servit de base a aquestes cites, així com les nostres pròpies herboritzacions a Mallorca i Menorca, mostren que *S. ramossissima* s'ha d'excloure de la flora balear ja que la seva presència està basada en confusions amb *S. canina* L. de llocs exposats (litoral, rossegueres) on el nombre de flors per cim és molt reduït.

No hem trobat diferències entre els exemplars de Mallorca i Menorca que justifiquin l'atribució de les poblacions menorquines a un taxon apart (var. *minoricensis*).

Senecio cineraria DC.

EIVISSA: Cultivada molt sovint en jardins i urbanitzacions; està ja ben naturalitzada i en procés d'expansió a les roques del litoral, Cala Vedella (CD 40), Cala Llenya (CD 71).

Silene conoidea L.

MALLORCA: Entre la gespa d'un lloc fet jardí prop de la Murada de Palma. Aquesta espècie ja fou citada per GARCÍAS FONT (1923) a la regió d'Artà però no fou inclosa als catàlegs posteriors. Amb aquesta notificació es confirma la seva presència a les Balears.

- **Silene mollissima** (L.) Pers.

DRAGONERA: Roques del Cingle de Na Joana (DD 48).

- **Silene vulgaris** L. subsp. **prostrata** (Gaudin) Chaters & Walters

MALLORCA: Rossegueres de la part culminar del Puig Major (DE 70) a les escletxes de les roques. Les poblacions mallorquines de muntanya

de *S. vulgaris* presenten un notable polimorfisme, sobretot pel que fa als caràcters foliars. No obstant això, els exemplars del Puig Major es caracteritzen per tenir les fulles espatulades, obtuses i amb poques dents al marge, de color glauc i amb les nerviacions prominents; les bràctees són herbàcies i les dents de la càpsula reflexes. Les llavors són idèntiques a les de la subespècie típica. Les flors són de color rosat.

- ***Solanum bonariense* L.**

EIVISSA: Sovint cultivada com ornamental es pot trobar subespontània o naturalitzada en algun lloc: Puig des Molins (CD 60), Santa Eulària (CD 71), Torrent d'En Parrí (CD 61).

- ***Teucrium cossonii* D. Wood**

DRAGONERA: Penyals de tramuntana (DD 48).

- ***Thymelaea tartonraira* L.**

DRAGONERA: Molt rara als voltants de Na Popis (DD 48).

MALLORCA: Cingles en el Pas dels Pescadors (Pollença EE 01); talús rocós pròxim al mar a la Cala de Ses Aritjes (EE 10).

Per mor del gran polimorfisme de *T. tartonraira* no ha estat possible fins ara atribuir amb exactitud els exemplars baleàrics a cap de les categories infraespecífiques descrites. La citació de *T. myrtifolia* var. *angustifolia* Willk. de Dragonera (BONAFE, 1977) és errònia i correspon a aquest taxon.

- ***Trifolium ligusticum* Balbis ex Loisel**

EIVISSA: N'hi ha una petita colònia dins un canal, afectat per un recent incendi forestal, al nord de la Serra de Sa Mala Costa (CD 72) a uns 240 m sobre el nivell de la mar.

BIBLIOGRAFIA

- BONAFE, F. 1977-1980.— *Flora de Mallorca*. Vols 1-4. Ed. Moll. Palma de Mallorca.
- CAMBESSEDES, J. 1827.— Enumeratio plantarum, quas in insulis Balearibus collegit. *Mém. Mus. Hist. Nat. Paris* 14: 173-335.
- COSTE, H. 1937.— *Flore descriptive et illustrée de la France*. Vol. 1-3. Paris.
- DUVIGNEAUD, J. 1979.— Catalogue provisoire de la flore des Baléares. *Soc. Ech. Pl. Vasc. Europe Occ. et Bass. Médit.* 17, supp.
- GARCÍAS FONT, L. 1923.— Contribució a la flora Balear. 5. Plantes dels voltants d'Artà i Capdepera. *Bull. Inst. Cat. Hist. Nat.* 23: 91-103.
- GUERAU D'ARELLANO, C. & N. TORRES 1981.— Nova aportació al coneixement de les plantes d'Eivissa i Formentera. *Inst. Est. Eivissencs*. Eivissa.
- KNOCHE, H. 1921-1923.— *Flora Balearica. Etude phytogéographique sur les Iles Baléares*. Ed. Otto Koeltz Koemigstein. 534 pp., T-1. 585 pp., T-2.
- MAIRE, R. 1963.— *Flore de l'Afrique du Nord*. Vol. 10.
- MARES, P. & VIGINEIX 1880.— *Catalogue raisonné des plantes vasculaires des Iles Baléares*. Ed. G. Masson. Paris.
- PIGNATTI, S. 1982.— *Flora d'Italia*. Vol. 3. Bologna.